

Lisätiedot:

palvelukoordinaattori Lotta Anderson, puh. 040 635 9326

projektikoordinaattori Magdalena Kosová, puh. 040 664 9549

hyvinvointipäällikkö Laura Salomaa, puh. 040 194 8508

sivistys- ja hyvinvointitoimenjohtaja Mikael Flemmich, puh. 040 733 0264

etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Aloite

RKP:n valtuustoryhmän aloitteessa *Motion om integration på svenska* (10.2.2025) esitetään, että kunnassa selvitetään, miten ruotsinkielisestä kotoutumisesta tiedotetaan ja miten ruotsinkielinen kotoutuminen käytännössä toteutuu. Lisäksi aloitteessa pyydetään arvioimaan, ovatko käytettävissä olevat henkilöstöresurssit riittävät.

Tässä vastauksessa kuvataan ne selvitykset, toimenpiteet ja kehittämislinjaukset, joiden avulla aloitteessa esitettyihin kysymyksiin vastataan ja joilla edistetään ruotsinkielisen kotoutumisen toteutumista Kauniaisissa.

Tausta

Kotoutumista ja siihen liittyviä palveluja säätelee pääasiallisesti laki kotoutumisen edistämisestä (681/2023). Lain uudistus astui voimaan 1.1.2025, ja sen sekä lain työvoimapalveluiden järjestämisestä (380/2023) myötä kotoutumis- ja työllistymispalvelujen järjestämisvastuu siirtyi kunnille. Muutoksen tavoitteena on vahvistaa paikallista osaamista ja mahdollistaa kokonaisvaltaisempi tuki maahan muuttaneille.

Lisäksi valtion kotoutumisen edistämishjelmassa 2024–2027 (pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelma 2023) korostetaan kaksikielisen Suomen asemaa ja asetetaan tavoitteeksi, että 5–10 % maahanmuuttajista kotoutuu ruotsin kielellä. Tavoite tukee hallituksen linjausta, jonka mukaan kaksikielisyys on osa kansallista identiteettiä ja elinvoimaa, ja tämän tulee näkyä myös kotoutumispalvelujen rakenteissa ja saatavuudessa.

Kotoutumista edistäviä palveluja voi saada, kun ensimmäisen oleskeluluvan, oleskelukortin tai oleskeluoikeuden rekisteröinnistä on kulunut enintään kolme vuotta. Lakisääteisiin kotoutumispalveluihin kuuluvat muun muassa suomen tai ruotsin kielen opinnot, joita voidaan suorittaa sen jälkeen, kun kotoutumiskieli on valittu. Kaikilla kotoutujilla on oikeus valita kotoutumiskielensä, ja kunnan tulee huolehtia siitä, että päätös perustuu riittävään ja tasapuoliseen tietoon eri vaihtoehtojen vaikutuksista arkeen, koulutukseen ja työllistymiseen.

Kauniaisissa kotoutujat jakautuvat kahden eri toimijan vastuulle heidän tilanteensa mukaan: työttömät työnhakijat kuuluvat Espoo–Kauniainen-työllisyysalueen vastuulle, kun taas työvoiman ulkopuolella olevat henkilöt – kuten kotivanhemmat, opiskelijat ja eläkeläiset – ovat kaupungin vastuulla. Suurin työvoiman ulkopuolella olevien maahan muuttaneiden ryhmä koostuu tällä hetkellä kotona lapsia hoitavista vanhemmista.

Useiden selvitysten mukaan kotoutumiseen vaikuttavia keskeisiä tekijöitä ovat:

- työllisyyspalveluiden vastuu tiedottaa kotoutumispalveluista omille asiakkailleen,
- osallistujamäärät sekä mahdollisuudet järjestää kotoutumiskoulutusta,
- tarkoituksenmukaisten kurssien saatavuus asiakkaan lähialueilla,
- kotoutujan lakisääteinen oikeus valita kotoutumiskielensä.

Ruotsinkielistä kotoutumista kehitettäessä on tärkeää huomioida laajemmat yhteiskunnalliset ja rakenteelliset reunaehdot sekä toiminnan pitkäjänteisyys. Maahan muuttaneille tulee tarjota riittävästi, selkeää ja tasapuolista tietoa eri kielipintovaihtoehtojen mahdollisuuksista ja haasteista ennen kotoutumiskielen valintaa.

Kotoutumisen suunnittelussa on huomioitava yksilölliset tarpeet ja tavoitteet, erityisesti työllistymisen näkökulmasta, mukaan lukien arvio siitä, onko valitulla alalla realistisia mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä. Samalla on tunnistettava tekijöitä, joihin kunnalla ei ole suoraa vaikutusmahdollisuutta, kuten yleiset asenteet ja ennakkoluulot sekä ruotsinkielisten palvelujen saatavuus kunnan omien palvelujen ulkopuolella. Lisäksi on huomioitava, että vaikka kotoutuminen tapahtuisi ruotsin kielellä, arjessa toimiminen edellyttää usein myös suomen kielen perustaitoja.

Väestökehitys ja valtakunnallinen vertailu

Suomessa vieraskielisten osuus väestöstä on tällä hetkellä noin 9 %, ja ennusteiden mukaan se kasvaa noin 15 %:iin vuoteen 2040 mennessä (Tilastokeskus 2024). Kauniaisissa asuu noin 10 000 asukasta, joista noin 30,6 % on ruotsinkielisiä ja noin 12 % vieraskielisiä. Vieraskielisen väestön osuus on kasvanut tasaisesti viimeisen kymmenen vuoden aikana, ja kaupungin väestöennusteiden mukaan kasvu jatkuu maltillisena myös tulevana vuosina. Kehitys on samansuuntaista kuin pääkaupunkiseudulla ja koko maassa.

Väestörakenteen muutos yhdessä sen kanssa, että Kauniainen on elävästi kaksikielinen kaupunki, jossa ruotsinkielisen väestön osuus on selvästi valtakunnallista keskiarvoa (noin 5 %) korkeampi, korostaa hallitun maahanmuuton ja toimivien kotoutumispalvelujen merkitystä.

Ruotsinkielinen kotoutuminen Kauniaisissa: nykyiset toimet ja tavoitteet

Ruotsinkielinen kotoutuminen Kauniaisissa on pitkään jatkunut ilmiö. Kunnassa on jo pitkään asunut perheitä, joissa ruotsi on yksi kotikielistä muiden kielten ohella. Valtaosa ulkomailla syntyneistä ruotsinkielisistä asukkaista on joko suomenruotsalaisten puolisoita ja/tai lapsia tai muuttanut Kauniaiisiin muualta Suomesta alueilta, joilla ruotsi on vahva kieli.

Ruotsinkielisen kotoutumisen onnistuminen edellyttää lisäksi tiivistä yhteistyötä pääkaupunkiseudun kaupunkien välillä. Yhteistyötä toteutetaan muun muassa siten, että Helsingfors Arbis järjestää ruotsinkielistä kotoutumiskoulutusta, johon muut pääkaupunkiseudun kaupungit voivat ohjata asiakkaitaan.

Helsinki järjestää tällä hetkellä kotivanhemmille suunnattua ruotsin kielen kurssia Vuosaarella, mikä Kauniaisten näkökulmasta on maantieteellisesti haastava

sijainti. Tähän pyritään vaikuttamaan esittämällä, että kurssi järjestettäisiin jatkossa keskeisemmällä alueella, kuten Töölössä. Lisäksi Kauniainen on hakenut erillistä avustusta ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen järjestämiseksi Kauniaisten kansalaisopistossa.

Pitkään ruotsinkieliseen kotoutumiseen on kuitenkin liittynyt rakenteellisia haasteita. Pääkaupunkiseudulla on ollut rajallisesti työmahdollisuuksia ruotsin kielellä, ruotsinkielistä kotoutumiskoulutusta on ollut niukasti tarjolla ja suomen kielen vahva asema alueella on ohjannut kotoutumista ensisijaisesti suomeksi. Näistä syistä henkilöillä, joilla on pakolaistausta, on ollut vain vähäistä kiinnostusta kotoutua ruotsiksi, ja kotoutumisohjaajien keskuudessa on esiintynyt varovaisuutta motivoida uusia tulijoita ruotsinkieliseen kotoutumiseen.

Kauniainen erottuu kuitenkin pääkaupunkiseudulla elinvoimaisena ruotsinkielisenä yhteisönä, jossa on runsaasti mahdollisuuksia käyttää ruotsia arjessa, osallistua toimintaan ja rakentaa sosiaalisia verkostoja. Tämä asettaa Kauniaisille erityisvastuun kehittää ja koordinoita kotoutumista tukevia palveluja siten, että ruotsinkielinen kotoutumisvaihtoehto on aidosti saavutettavissa ja houkutteleva, ei ainoastaan muodollinen valinnanmahdollisuus.

Valtion erityisavustus ja hankkeen tavoitteet

Kauniainen on yksi kunnista, joka on saanut rahoitusta valtion erityisavustuksesta kunnille ruotsinkielisen kotoutumisen edistämiseen (Hakuilmoitus HMELY/597/2025). Hankkeen toteutusaika on 1.9.2025–31.8.2026.

Hankkeen keskeiset tavoitteet ovat:

- selvittää paikallisten, ruotsiksi kotoutuneiden tai ruotsinkielisestä kotoutumisesta kiinnostuneiden maahan muuttaneiden tilanne,
- kehittää paikallisia rakenteita ruotsinkielisen ja kaksikielisen kotoutumisen tukemiseksi,
- varmistaa, että Kauniaisten maahan muuttaneet, jotka ovat Espoon työllisyyspalveluiden asiakkaita, saavat tietoa sekä suomen- että ruotsinkielisistä kotoutumispalveluista ja kotoutumispoluista sekä mahdollisuuden osallistua kotoutumiskoulutukseen ja kielikursseille molemmilla kielillä.

Paikallinen painotus ja ruotsinkielisen yhteisön rooli

Hankkeen painopiste on ensisijaisesti paikallinen. Tavoitteena on korostaa paikallisyhteisön ja järjestöjen merkitystä uusien asukkaiden mukaan ottamisessa sekä avoimen, osallistavan ja demokraattisen ilmapiirin ylläpitämisessä.

Koska hankkeessa ei ole rahoitusta uusien ruotsinkielisten kotoutumiskoulutusten perustamiseen tai laajojen rakenteellisten muutosten tekemiseen, keskitytään erityisesti ruotsinkielisen yhteisön näkyvyyden, avoimuuden ja saavutettavuuden parantamiseen. Ruotsinkielinen kotoutuminen ei tässä yhteydessä tarkoita ainoastaan ruotsin kielen oppimista suomen sijaan, vaan laajemmin tutustumista ruotsinkieliseen yhteisöön, sen toimintaan ja palveluihin sekä kotoutumispolkujen rakentamista siten, että ruotsinkieliset toimijat ja palvelut ovat valmiita vastaanottamaan ulkomailla syntyneitä asukkaita.

Suunnitellut ja kehitettävät toimenpiteet Kauniaisissa

Kauniaisissa tullaan toteuttamaan ja kehittämään muun muassa seuraavia toimenpiteitä:

- ruotsinkielisen keskusteluryhmän järjestäminen kirjastossa
- avoimen neuvontapisteen tarjoaminen maahan muuttaneille
- yhteistyön vahvistaminen pääkaupunkiseudun kuntien kanssa
- paikallisen ja seudullisen ruotsinkielisen kotoutumispolun selkeyttäminen
- ruotsin kielen näkyvyyden parantaminen paikallisella tasolla
- selkokielisen ruotsinkielisen informaatiomateriaalin tuottaminen Kauniaisissa ja pääkaupunkiseudulla sekä ruotsinkielisistä palveluista tiedottaminen.

Nykytila ja tulevaisuuden haasteet

Kauniaisten väestökehitys luo selkeän tarpeen aktiiviselle kuntaan muuton edistämiseksi. Maahanmuutto – mukaan lukien ruotsinkielinen kotoutuminen – on keskeinen keino vastata väestön ikääntymiseen ja syntyvyyden laskuun sekä turvata kunnan elinvoimaisuus ja palvelujen kestävyys pitkällä aikavälillä.

Lisäksi pääkaupunkiseudun ulkomailta syntyneen väestön nopea kasvu ja se, että valtaosa maahan muuttaneista on toistaiseksi kotoutunut suomen kielellä, korostavat tarvetta vahvistaa ruotsinkielisen yhteisön aktiivista ja tietoisesti osallistavaa roolia. Tämä on tärkeää paitsi yhdenvertaisten kotoutumisvaihtoehtojen turvaamiseksi myös elävän ruotsin kielen säilymisen ja ruotsinkielisten palvelujen saatavuuden varmistamiseksi tulevaisuudessa.

Tulevana vuonna Kauniaiisiin on alustavasti ohjautumassa myös kiintiöpakolaisia, mikä lisää entisestään tarvetta selkeille, toimiville ja kielivalinnan huomioiville kotoutumispoluille.

Jatkossa keskeisiä haasteita ovat muun muassa:

- ruotsinkielisten kotoutumispalvelujen riittävyys ja jatkuvuus,
- eri toimijoiden välinen yhteistyö paikallisesti ja seudullisesti,
- kielivalinnan toteutuminen käytännössä kotoutumisen alkuvaiheessa,
- kotoutumistoimenpiteiden ja kieliohjelmien tarjoaminen myös työperäisille maahan muuttaneille,
- ruotsinkielisen yhteisön sitouttaminen pitkäjänteiseen kotoutumistyöhön.

Kaupungin uudessa, vuonna 2026 voimaan tulevassa strategiassa yhtenä keskeisenä tavoitteena on hyvinvoinnin vahvistaminen. Tähän liittyvänä välituloksena kehitetään ja vakiinnutetaan sekä suomen- että ruotsinkielinen kotoutumispolku, jolla vastataan kasvavaan ja monimuotoistuvaan kotoutumisen tarpeeseen. Kotoutumisen vahvistaminen on tunnistettu keskeiseksi keinoksi edistää asukkaiden osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja yhteiskuntaan kiinnittymistä.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimiala pyrkii vastaamaan kotoutumiseen liittyviin tulevaisuuden tarpeisiin ennakoiden. Näistä lähtökohdista palvelukoordinaattorin tehtäväkuva tarkistettiin siten, että kaupungin käytettävissä oleva työpanos kohdennettiin entistä paremmin kotoutumiseen liittyviin tehtäviin. Asumisneuvonnan oletetun tarpeen vähentyessä resursseja voitiin suunnata

strategisesti vaikuttavampaan työhön, erityisesti ruotsinkielisen kotoutumisen ja muun maahanmuuttotyön kehittämiseen. Muutoksella vastattiin tunnistettuun tarpeeseen vahvistaa kaksikielisiä palveluja ja madaltaa kotoutujien kynnystä osallistua kaupungin palveluihin ja yhteisöihin.

Tehtäväkuvan tarkistaminen tuki kaupungin strategisia tavoitteita, joissa korostuvat kaksikielisyys, osallisuus ja yhteisöllisyys. Ruotsinkielisen kotoutumisen ja maahanmuuttotyön vahvistaminen on tunnistettu strategiseksi painopistealueeksi, joka tukee kaupungin monikielisyyttä ja varmistaa asukkaille yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua yhteiskuntaan. Painotus hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämiseen tukee kaupungin hyvinvointisuunnitelmaa sekä ennaltaehkäisevän ja yhteisöllisen toimintakulttuurin vahvistamista.

Kuntien ruotsinkielisen kotoutumisen kehittäminen ja mahdollistaminen on todennäköisesti pitkälti valtion hankerahoituksesta riippuvaista, erityisesti tilanteessa, jossa ruotsinkielinen kotoutumismalli ei ole vielä vakiintunut osaksi kuntien perustoimintaa. Hankerahoitus mahdollistaa uusien toimintatapojen pilotoinnin, verkostojen rakentamisen ja palvelujen kehittämisen vaiheessa, jossa toiminnan laajuus ja kohderyhmät ovat vielä muotoutumassa. Ilman erillistä rahoitusta kunnilla on usein rajalliset edellytykset kehittää ruotsinkielisiä kotoutumispalveluja, minkä vuoksi hankerahoitus toimii keskeisenä välineenä mallien juurruttamisessa ja pysyvän toiminnan pohjan luomisessa.

Edellä esitetyn perusteella Kauniaisten kaupunki on tunnistanut ruotsinkielisen kotoutumisen kehittämisen merkityksen ja vastannut siihen strategiansa mukaisesti. Kaupungin tavoitteena on vahvistaa hyvinvointia, osallisuutta ja kaksikielisyyttä sekä varmistaa, että kaikki asukkaat voivat yhdenvertaisesti osallistua yhteiskuntaan. Ruotsinkielisen kotoutumisen kehittäminen toteutetaan tässä vaiheessa tarkoituksenmukaisesti valtion hankerahoituksen turvin, mikä mahdollistaa uusien toimintamallien pilotoinnin ja juurruttamisen ilman pysyviä lisäkustannuksia. Kaupunki seuraa toiminnan vaikuttavuutta ja jatkokehittää kotoutumispalveluja strategian ja hyvinvointisuunnitelman linjausten mukaisesti osana kokonaisvaltaista ja yhteisöllistä kotoutumisen edistämistä.

Sivistys- ja hyvinvointitoimenjohtaja Mikael Flemmich:

Hyvinvointi- ja vapaa-aikavaliokunta hyväksyy vastauksen valtuustoaloitteeseen Motion om integration på svenska (10.2.2025). Lisäksi valiokunta lähettää vastauksen valtuustoaloitteeseen edelleen kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle, ja esittää että valtuusto toteaisi aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös:

Oheismateriaali:

Valtuustoaloite, selvitys kotouttamisesta ruotsin kielellä
Kauniaisten ruotsinkielisen kotoutumispolun kuvaus

Jakelu:

Kaupunginhallitus